

1. Денисенко Л. Пасіонарна європейська цивілізація. <https://theukrainians.org/pasionarna-ievropejska-tsyvilizatsiia/>
2. Лев Гумільов. Етногенез, біосфера і свідомість. 7 променів. <https://7promeniv.com.ua/naukovi-doslidzhennia-v/metodolohichni-pidkhody/75-yedyne-pole-humanitarnyi-pidkhid/34-lev-humilov-etnohenez-biosfera-i-svidomist.html>
3. Vallerand, R. J., Mageau, G. A., Léonard, C. R., Leonard, M., Marsolais, J., Blanchard, C., et al. (2003). Les passions de l'âme: on obsessive and harmonious passion. *J. Pers. Soc. Psychol.* 85, 756–767. doi: 10.1037/0022-3514.85.4.756
4. Vallerand, R. J. (2015). *The psychology of passion*. New York: Oxford University Press.
5. Deci, E. L., and Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: human needs and the self-determination of behaviour. *Psychol. Inq.* 11, 227–268. doi: 10.1207/S15327965PLI1104_01
6. Rip, B., Fortin, S., and Vallerand, R. J. (2006). The relationship between passion and injury on dance students. *J. Dance Med. Sci.* 10, 14–20.
7. Mageau, G. A., Vallerand, R. J., Charest, J., Salvy, S. J., Lacaille, N., Bouffard, T., et al. (2009). On the development of harmonious and obsessive passion: the role of autonomy support, activity specialization, and identification with the activity. *J. Pers.* 77, 601–646. doi: 10.1111/j.1467-6494.2009.00559.x
8. Сунь-цзи. Мистецтво війни. https://chtyvo.org.ua/authors/Tzu_Sun/Mystetstvo_viiny.doc

Володимир Мельник

аспірант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДИСКУРС НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЗАРУБІЖНИХ ДЖЕРЕЛАХ

Досліджуючи національну ідентичність, вчені розробили широкий спектр підходів для вимірювання та кращого розуміння цього всюдисущого, але складного поняття. Сьогодні більшість з цих підходів ґрунтується на теорії, тоді як лише деякі з них – на даних.

Останніми роками з'являється все більше досліджень національної ідентичності (наприклад, Нґерм 1998; Міллер 2000; Лі та Брюер 2004; Хадді і Хатіб 2007; Кунович, 2009; Тейсс-Морзе 2009; Аріелі 2011, 2019, 2020; Райт та ін. 2012 р.; Шильдкраут 2014; Хенсон і О'Двайер 2018; Мадер та ін. 2020 р.; Густавссон і Стендаль 2020; Vochsler та ін. 2021). Іншими словами, «клей», який, імовірно, утримує суспільства разом у часи зростаючої поляризації (наприклад, Miller and Ali 2014), став основною галуззю в емпіричних соціальних науках.

Однак незважаючи на таку широку наукову розробку, немає єдиної думки щодо особливого значення національної ідентичності як такої. У той

час як одні визначають її як «суб'єктивне та інтерналізоване відчуття приналежності до нації» (Huddy and Del Ponte 2019, p. 39; див. також Hjern 1998) [1, 2] або як усвідомлення приналежності до нації (Keane 1994) [3], інші розглядають її як конструкт, що охоплює «національні кордони та прив'язаність до нації» [4] (наприклад, Ariely 2020, с. 3) або просто як тип прихильності до нації (наприклад, Li and Brewer 2004; Ariely and Davidov 2012) [5]. Крім того, дехто розглядає її як «інтенсивність позитивних прихильностей індивіда до своєї нації» (Carey 2002, p. 391) [6]. Цікаво, що, відходячи від описаних визначень, такі вчені, як Dekker et al. (2003, с. 347), навіть не використовують цей термін, а вважають за краще говорити про «національне почуття», тобто «почуття приналежності до власного народу та країни» [7]. Прагнучи прояснити цю складність, дотримуючись теорії соціальної ідентичності Таджфеля і Тернера (1986), такі вчені, як Citrin et al. (2001), виступають за тріаду, що складається з самокатегоризації, афекту та нормативного змісту, за допомогою якого позначається національна ідентичність [8]. Зосереджуючись на змістовному вимірі, домінуючий напрям літератури спирається на дихотомію між громадянською та етнічною національною ідентичністю (наприклад, Jones and Smith 2001; Кунович, 2009; Berg and Hjern 2010; Райт 2011; Ха і Джанг 2015; Filsinger та ін. 2020 р.; про різницю між етнічним та громадянським громадянством Reeskens and Hooghe 2010), який спочатку став популярним завдяки Кону, протиставляючи два різні ідеальні типи націоналізму, тобто етнічний та громадянський націоналізм (1944; див. також Gellner 1983; Brubaker 1992; для критики див., наприклад, Hjern 1998; Як, 1999; Кимличка 2001; Кузьо 2002; Brubaker 2004; Шульман 2002; Райт та ін. 2012 р.; Тамір 2019). Так само, схожі, але дещо різні типології національної ідентичності, такі як національна прихильність, національна гордість, критичний та некритичний патріотизм, громадянські та культурні концепції ідентичності (Miller and Ali 2014) [9], з одного боку, та національна прихильність, національна гордість, національний шовінізм та нормативні концепції національної ідентичності (Gustavsson and Stendahl 2020) [10], з іншого боку, були запропоновані. На противагу цьому, політичні психологи в основному спираються на відмінність між патріотизмом і націоналізмом (наприклад, Kosterman and Feshbach 1989; Mummendey та ін. 2001 р.; Бланк і Шмідт 2003; де Фігейредо та Елкінс 2003; Лі та Брюер 2004; Хадді і Хатіб 2007; Кеммельмаєр 2008; Давидов, 2009; Латчева 2011; Аріелі 2020; Hierro та Rico 2019. Хоча всі ці категоризації були цінним внеском у наше розуміння національної ідентичності, ця концепція залишається неоднозначною і важкою для розуміння. Єдиним спільним знаменником, з яким погоджуються вчені, є його багатовимірний характер і складність правильного підходу до нього (наприклад, Abdelal et al. 2006 р.; Латчева 2011; Хельблінг і Ріскенс 2016; Аріелі 2020; Filsinger та ін. 2020 р.; Vochsler та ін. 2021 р.).

Емпірично ця нестача концептуальної ясності відбивається в безлічі показників. Домінуючий напрям літератури операціоналізує цю концепцію

через важливість володіння певними критеріями членства, тобто приписувальними та виборчими ознаками, такими як громадянськість (наприклад, Blank and Schmidt 2003), національність (Mummendey et al. 2001 р.; Huddy and Khatib 2007), мова, походження, релігія або повага до закону (Hjerm 1998; Berg and Hjerm 2010; Ха і Джанг 2015; Хельблінг і Ріскенс 2016; Hanson and O'Dwyer 2018; Мадер та ін. 2020 р.; Аріелі 2020; Filsinger та ін. 2020 р.). На противагу цьому, інший напрям досліджень використовує національну ідентичність через гордість (наприклад, Elkins and Sides 2007; Джонстон та ін. 2010), тоді як інший операціоналізує його за допомогою «близькості» до нації (наприклад, Huddy і Хатіб 2007; Choi та ін. 2021 р.) [11]. Більше того, ці предмети близькості також далеко не рідко використовують для вимірювання як національної ідентичності, так і пов'язаних, але фундаментально відмінних понять, таких як патріотизм (наприклад, Huddy and Del Ponte 2019 on national identity; Citrin та ін. 2001 та Ariely 2020 про патріотизм).

1. Huddy, L., del Ponte, A.: National identity, pride, and chauvinism—their origins and consequences for globalization attitudes. In: Gustavsson, G., Miller, D. (eds.) *Liberal nationalism and its critics: normative and empirical questions*. Oxford University Press, Oxford (2019).
2. Hjerm, M.: National identity: a comparison of Sweden, Germany and Australia. *J. Ethn. Migr. Stud.* 24, 451–469 (1998).
3. Keane, J.: Nations, nationalism, and citizens in Europe. *Int. Soc. Sci. J.* 140, 169–184 (1994).
4. Ariely, G.: Measuring dimensions of national identity across countries: theoretical and methodological reflections. *Natl. Identities.* 22, 265–282 (2020).
5. Ariely, G., Davidov, E.: Assessment of measurement equivalence with cross-national and longitudinal surveys in political science. *Eur. Political Sci.* 11, 363–377 (2012).
6. Carey, S.: Undivided loyalties: Is national identity an obstacle to European integration? *Eur Union Poli.* 3, 387–413 (2002).
7. Dekker, H., Malova, D., Hoogendorn, S.: Nationalism and its explanations. *Polit. Psychol.* 24, 345–376 (2003).
8. Citrin, J., Sears, D.O.: *American identity and the politics of multiculturalism*. Cambridge University Press, Cambridge (2014).
9. Miller, D., Ali, S.: Testing the national identity argument. *Eur. Polit. Sci. Rev.* 6, 237–259 (2014).
10. Gustavsson, G., Stendahl, L.: National identity, a blessing or a curse? The divergent links from national attachment, pride, and chauvinism to social and political trust. *Eur. Polit. Sci. Rev.* 12, 449–468 (2020).
11. Huddy, L., Khatib, N.: American patriotism, national identity, and political involvement. *Am. J. Polit. Sci.* 51, 63–77 (2007).